

Страха М.Л. Праблема ўдасканалвання стандартаў вышэйшай педагагічнай адукацыі // Высшая школа: проблемы и перспективы: Материалы 6-й Международной научно-методической конференции, Минск, 23-24 ноября 2004 г. — Мн.: РИВШ, 2004. — С. 127—128.

Праблема ўдасканалвання стандартаў вышэйшай педагагічнай адукацыі

*М. Л. Страха, Установа Адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны
універсітэт імя Максіма Танка”*

Адным з асноўных недахопаў сучасных стандартаў вышэйшай адукацыі ў нашай рэспубліцы з’яляецца шматпрадметнасць, пры якой забяспечваецца своеасаблівы энцыклапедызм ведаў студэнтаў і, у той жа час, на недастатковым узроўні выкладаюцца дысцыпліны асноўнай спецыяльнасці. Своеасаблівым прызнаннем гэтага і адначасова спробай выправіць абазначаную сітуацыю з’явілася рашэнне Міністэрства адукацыі аб скарачэнні аб’ёму аўдыторных гадзін, якія адводзяцца на вывучэнне дысцыплін гуманітарна-сацыяльнага блоку. Аднак практычная рэалізацыя указанага рашэння паказвае, што агульная вучэбная нагрузка на студэнтаў не паменшылася, паколькі вучэбныя праграмы адпаведных дысцыплін і патрабаванні да ведаў студэнтаў па іх не змяніліся.

Эфектыўная мадэль вышэйшай педагагічнай адукацыі бачыцца праз стварэнне сістэмы інтэгрыраваных і профільных (неспецыяльных) курсаў і спалучэнне іх з дысцыплінамі асноўнай і дадатковай спецыяльнасцяў ва ўмовах пераходу да мадэлі шматузроўневага навучання. Пры такім падыходзе замест амаль сарака абавязковых вучэбных курсаў з блоку гуманітарна-сацыяльных, агульнанавуковых і агульнапрафесійных дысцыплін, абавязковымі застаюцца толькі некалькі самастойных дысцыплін (“Філасофія”, “Логіка”, “Замежная мова”, “Псіхалогія”, “Педагагіка”). Астатнія будуць чытацца у выглядзе абавязковых інтэгрыраваных курсаў з наступным выдзяленнем ў межах іх адпаведных профільных кірункаў. Паслухаўшы інтэгрыраваныя курсы, студэнты змогуць самастойна выбраць для сябе той профіль, якому ў найбольшай ступені адпавядаюць іх здольнасці і інтарэсы. Шэраг агульнанавуковых, гуманітарна-сацыяльных і агульнапрафесійных дысцыплін можа быць трансфарміраваны ў спецыяльныя дысцыпліны.

Разгледзім, як будзе выглядаць прапануемая мадэль навучання на прыкладзе спецыяльнасці “Геаграфія” з дадатковай спецыяльнасцю “Біялогія”. На першым этапе (першыя ці наступныя гады навучання) забяспечваецца выкладанне агульнаабавязковых курсаў “Філасофія”, “Логіка”, “Замежная мова” і шэрагу інтэгрыраваных курсаў, якія дазваляюць з’арыентавацца ў наступным выбары профільных кірункаў навучання. Напрыклад, усім студэнтам будзе чытацца інтэгрыраваны курс

“Асновы культуралагічных ведаў”, пасля праслухоўвання якога прапануюцца культуралагічны, эстэтычны і іншыя профілі. Пасля праслухоўвання інтэгрыраванага курса “Асновы палітыка-прававых ведаў” могуць быць абраны палігалагічны ці прававы профілі і г. д. У межах прадугледжаных вучэбнымі праграмамі профіляў, спецыялізаваных кафедры будуць забяспечваць выкладанне комплексу ўзаемаўвязаных вучэбных дысцыплін. Фонд гадзін для гэтага выдзяляецца за кошт часткі атрыманага рэзерву. Напрыклад, з рэзерву у 500 гадзін, які атрыманы за кошт утварэння інтэгрыраваных курсаў, — 300 гадзін можа быць выдаткавана на выкладанне дысцыплін па ўстаноўленых профільных кірунках, а 200 — на дысцыпліны па асноўнай спецыяльнасці.

Шэраг гуманітна-сацыяльных, агульнанавуковых і агульнапрафесійных дысцыплін, якія выкладаюцца сёння як абавязковыя, могуць быць трансфарміраваны ў разрад спецыяльных з невялікім павялічэннем ці памяншэннем колькасці гадзін: “Рэлігіязнаўства” у “Канфесійная геаграфія”, “Паліталогія” у “Палітычная геаграфія”, “Гісторыя Беларусі” у “Гістарычная геаграфія”, “Фізіка” у “Геафізіка”, “Матэматыка” у “Матэматычныя метады ў геаграфіі” і г. д.

Станоўчымі момантамі прапануемай мадэлі навучання з’яўляюцца наступныя:

1. Павялічваецца ўвага да спецыяльнай падрыхтоўкі студэнтаў: узрастае колькасць чытаемых спецыяльных курсаў, аб’ём выдзяляемых на іх вывучэнне гадзін, умацоўваюцца міжпрадметныя сувязі паміж дысцыплінамі профільных кірункаў і спецыяльнымі дысцыплінамі. Як вынік, узрастае якасць прафесійнай падрыхтоўкі студэнтаў.

2. Улічваюцца індывідуальныя асаблівасці і схільнасці студэнтаў у іх прафесійнай падрыхтоўцы, ствараюцца магчымасці для больш шырокай спецыялізацыі. Пры сучаснай мадэлі вывучэння абавязковых курсаў (паточныя лекцыйныя і групавыя семінарскія заняткі) не ўлічваецца ўзровень падрыхтаванасці студэнтаў да іх успрымання, што не дазваляе дыфэрэнцыраваць працэс навучання ў залежнасці ад здольнасцяў і схільнасцяў студэнтаў. Для большасці студэнтаў мэтай вывучэння такіх курсаў з’яўляецца неабходнасць здаць залік ці экзамен, а не патрэбы прафесійнага росту.

3. Ствараюцца магчымасці для больш эфектыўнага выкарыстання прафесійных якасцяў і навуковага патэнцыялу прафесарска-выкладчыцкага складу ВНУ за кошт фарміравання профільных кафедр, а таксама для паляпшэння якасці выкладання за кошт спецыялізацыі выкладчыкаў.